

6. Шереметьева И. И. Бродяжничество у подростков, осложненное делинквентным поведением / И. И. Шереметьева, В. Н. Ведяшкин // Социальная и клиническая психиатрия. – 2012. – Т. 22, № 3. – С. 89–92.

5. Калистратова Т. Д. Факторы, способствующие возникновению детского бродяжничества / Т. Д. Калистратова, Р. Х. Тугушев, Т. Ф. Фарафутдинова // Известия Саратовского университета. – 2006. – Т. 6. – Серия «Философия. Психология. Педагогика». – Вып. 1/2. – С. 74–77.

Надійшла до редколегії 29.11.2015

ГЕРАЩЕНКО О. В. СОЦИАЛЬНО-ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ДЕТЕРМИНАНТЫ БРОДЯЖНИЧЕСТВА ПОДРОСТКОВ

Рассмотрены теоретические аспекты проблемы беспризорности и бродяжничества подростков. Показано, что бродяжничество – мультифакторный феномен, в основе которого лежат социально-экономические, социально-психологические и психологические условия, которые результируются в переживании подростком непосредственных причин его самовольного ухода из дома. Представлены результаты эмпирического исследования причин бродяжничества юношей и девушек.

Ключевые слова: бродяжничество, подростки, побег из дома, дромомания, дети.

GERASHCHENKO O. V. SOCIAL AND PSYCHOLOGICAL DETERMINANTS OF TEENAGERS' VAGRANCY

Theoretical aspects of the problem of teenagers' homelessness and vagrancy are considered. It is shown that the real number of street children in the country is unknown and it can exceed official statistical data in many times.

Vagrancy of teenagers is considered as a multifactorial phenomenon, the basis of which are different groups of reasons like: social and economic, which break or considerably change life-way of the society (processes of urbanization, globalization, economic and social instability of the society and financial instability of families), psycho-social (negative situations of communication with adults and contemporaries) and psychological (psychophysical anomalies, character accentuation, personal features). It is shown that escapes of teenagers from homes are the main immediate causes of their vagrancy.

Results of empirical research of the reasons of the vagrancy of young men and girls are provided. It is revealed that the reasons of the escape of young men are mainly impunitive and emancipational, and concerning the girls – emancipational and demonstrative.

Keywords: vagrancy, teenagers, escape from home, dromomania, children.

УДК [159.923:616](34.08)

І. В. ЖДАНОВА,

кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри соціології та психології
факультету № 6 (права та масових комунікацій)
Харківського національного університету внутрішніх справ

ПРОФЕСІЙНЕ ЗДОРОВ'Я ПРАВООХОРОНЦІВ ЯК ПРЕДМЕТ ПСИХОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Виконано теоретичний аналіз професійного здоров'я правоохоронців як предмета психологічного дослідження. Розкрито сутність психології професійного здоров'я, визначено її основні методологічні підходи, мету, завдання та перспективи розвитку. Показано, що професійне здоров'я правоохоронців вивчається фрагментарно та опосередковано, через його складові та окремі психологічні аспекти. Доведено, що існує нагальна потреба у розробці цілісної психологічної концепції збереження та зміцнення професійного здоров'я правоохоронців.

Ключові слова: здоров'я, психологія здоров'я, професійне здоров'я, професійна діяльність, правоохоронці.

Zhdanova, I.V. (2015), "Professional health of law enforcement officers as the object of psychological research" ["Profesiine zdorovia pravookhorontsiv yak predmet psykholohichnoho doslidzhennia"], *Pravo i Bezpeka*, No. 4, pp. 150–155.

Постановка проблеми. Однією з найважливіших умов успішного професійного функціонування та розвитку людини є її професійне здоров'я і благополуччя. Цей факт обумовлює

підвищення наукового інтересу до проблеми професійного здоров'я спеціаліста, який з кожним роком стає все помітнішим.

Особливо актуальною є проблема збереження професійного здоров'я правоохоронців. Підвищені фізичні та психологічні навантаження, пов'язані з ризиком для здоров'я і життя, висувають вимоги до наявності у правоохоронців певних фізичних даних, моральних та особистісних якостей, стану соматичного і психічного здоров'я. З іншого боку, поряд з позитивним впливом на особистість, правоохоронна діяльність негативно відбивається на здоров'ї суб'єктів праці внаслідок її стресогенності, емоційної напруженості, нестандартності службових завдань, частих змін ритму життя, підвищеної відповідальності, жорсткої правової регламентації. Це знаходить вираз не просто у зниженні рівня здоров'я та професійного довголіття цього контингенту, а й в омолодженні певних хвороб, рості психосоматичних розладів, несприятливих психічних станів.

Незважаючи на розмаїття теоретичних підходів та емпіричних досліджень психологічних аспектів професійного здоров'я працюючої людини, професійне здоров'я правоохоронців на сьогодні ще не стало предметом цілісного системного наукового психологічного аналізу. Потребує уточнення і конкретизації категорія «професійне здоров'я правоохоронця», є необхідність у визначенні його складових, критеріїв та показників, розробці алгоритму оцінки і прогнозування здоров'я, створенні комплексної програми його збереження і зміцнення. Розробка психологічної концепції збереження і розвитку професійного здоров'я правоохоронців та її впровадження у життя сприятиме підвищенню безпеки, надійності та ефективності професійної діяльності, забезпеченню професійного довголіття правоохоронців, профілактиці професійної деформації, негативних психічних станів, професійних захворювань, девіантних, адитивних форм поведінки. В цілому збереження та підтримку професійного здоров'я правоохоронців можна розглядати як один із пріоритетних напрямків підвищення якості правоохоронної діяльності.

Мета статті – розкрити стан розробки проблеми професійного здоров'я правоохоронців у психологічній науці.

Виклад основного матеріалу. Перш ніж вести мову про професійне здоров'я правоохоронців, проаналізуємо сучасні зарубіжні та вітчизняні наукові джерела щодо психологічних аспектів проблеми професійного здоров'я працюючої людини взагалі. В результаті такого

аналізу встановлено, що поняття «професійне здоров'я» як предмет наукового дослідження вперше з'явилося у психологічній літературі у 80-х роках ХХ ст. завдяки Дж. Еверлі. Найбільш вагомий внесок у розробку зазначеної проблеми зробила психологія професійного здоров'я – новий науково-практичний напрям, що виник і розвивається на стику таких дисциплін, як психологія здоров'я, організаційна психологія та психологія праці.

На підставі ретельного аналізу зарубіжних наукових джерел Р. А. Березовська визначила два основні напрямки досліджень здоров'я працюючої людини: європейський та американський. Як зазначає науковець, ці підходи є скоріше схожими, ніж різними, оскільки в обох відзначається міждисциплінарний характер проблеми збереження і зміцнення професійного здоров'я людини, підкреслюється важлива роль психології у вирішенні цього питання [1]. З точки зору європейського підходу психологія професійного здоров'я розглядається як «внесок прикладної психології у вирішення питань професійного здоров'я ..., вивчення психологічних, соціальних та організаційних аспектів динамічного взаємозв'язку професійної діяльності та здоров'я» [2, р. 101]. Згідно з американським підходом психологія професійного здоров'я – це науково-практичний напрям, що включає в себе міждисциплінарне співробітництво різних фахівців, у тому числі психологів, метою якого є поліпшення якості професійного життя, підвищення безпеки праці, здоров'я та психологічного благополуччя фахівців у всіх видах професійної діяльності [1].

За допомогою аналізу навчальних планів зарубіжних освітніх програм у галузі психології здоров'я, тематики наукових публікацій та методу експертної оцінки Р. А. Березовська визначає ключові напрямки досліджень у психології професійного здоров'я. Такими, за даними навчальних планів, стали: теорія професійного стресу; організаційні стрес-фактори та фактори ризику виникнення і розвитку професійних захворювань; вплив професійного стресу на фізичне і психічне здоров'я працюючої людини; програми організаційного втручання щодо зниження рівня професійного стресу; вивчення проблем безпеки професійної діяльності і здоров'я; методи дослідження у психології професійного здоров'я та епідеміології [1; 3]. Що стосується наукових публікацій, то найчастіше у зарубіжних статтях розглядаються такі проблеми: стрес у професійній діяльності; професійне вигорання; взаємозв'язок роботи, сім'ї та особистого життя; булінг, агресія і насильство

на роботі; надійність і безпека професійної діяльності; питання зайнятості; збереження і підтримання фізичного та психічного здоров'я працюючої людини [1; 4].

Отже, узагальнюючи дані про основні предметні галузі психології професійного здоров'я, Р. А. Березовська констатує, що наприкінці 1990-х – початку 2000-х років, коли психологія професійного здоров'я розпочала свій розвиток, у центрі уваги дисципліни перебували насамперед питання психології професійного стресу, професійного вигорання, управління соціально-психологічними факторами ризику на робочому місці [1], тобто проблемно-орієнтовані питання.

Щодо перспектив розвитку предметної галузі психології професійного здоров'я за кордоном, то, наприклад, М. Мейсик-Фрей з колегами виділяють певні тенденції: акцент на позитивних аспектах професійного здоров'я; вивчення впливу нових форм лідерства на здоров'я працівників; дослідження ролі емоцій у збереженні професійного здоров'я; питання розробки, реалізації та оцінки ефективності програм втручання в організаціях [4].

Узагальнюючи світовий досвід розвитку психології професійного здоров'я, Р. А. Березовська наголошує, що метою цього нового наукового напрямку є використання психологічних знань для поліпшення якості професійного життя, забезпечення безпеки професійної діяльності, підвищення її ефективності, а також збереження і зміцнення здоров'я та психологічного благополуччя працюючих людей. Учена робить висновок, що в останні роки з точки зору теорії у центрі уваги дисципліни знаходяться позитивні аспекти психологічного забезпечення професійного здоров'я, а на практиці спостерігається протилежна картина (істотне місце займають проблемно-орієнтовані питання) [1]. Водночас усе помітнішою стає тенденція до зміни оздоровчої парадигми: акцент переноситься на пропаганду саме способів збереження і зміцнення здоров'я. Як наслідок, у межах психології професійного здоров'я активно розвивається позитивна психологія професійного здоров'я, об'єктом досліджень і практик якої є сильні сторони людини, її здоров'я, можливості досягнення добробуту на рівні конкретної особистості, групи або організації в цілому. В коло інтересів позитивної психології професійного здоров'я входять дослідження: захопленості роботою; психологічного благополуччя; психологічного капіталу; щастя в діяльності і стану «поток»; внутрішньої мотивації та самодетермінації тощо. Основною ідеєю позитивної

психології професійного здоров'я, на погляд Р. А. Березовської, є не стільки формування нового теоретичного підходу, скільки зміна «порядку денного» та перенесення акцентів з негативних і проблемних аспектів професійної діяльності на вивчення джерел суб'єктивного благополуччя людини на робочому місці [1].

Ретельний теоретичний аналіз розвитку уявлень психології професійного здоров'я у російській науці проведено С. М. Шингаєвим [5]. Учений наголошує, що проблему професійного здоров'я було заявлено як предмет наукових досліджень наприкінці 80-х рр. ХХ ст., коли вийшла у світ колективна монографія петербурзьких авторів «Психологічне забезпечення професійної діяльності» (за заг. ред. проф. Г. С. Нікіфорова). В ній науковці розкривають психологічні аспекти формування здорового способу життя, психогієни та психологічного забезпечення безпеки професійної діяльності, професійного довголіття тощо. Цілком справедливо можна констатувати, що психологія професійного здоров'я як науковий напрям сформувалася і розвивалася насамперед у межах петербурзької «психологічної школи». У працях таких учених, як Г. С. Нікіфоров, А. Г. Маклаков, Л. І. Августовський, Р. А. Березовська, Н. Є. Водопьянова, М. А. Дмитрієва, З. Ф. Дудченко, С. М. Шингаєв, В. І. Шостак та інших розкривається поняття «професійне здоров'я», визначаються його критерії та показники, досліджуються психологічні фактори професійного довголіття, надійності та безпеки професійної діяльності, розробляються концепції професійного стресу, професійного вигорання та інших професійних деструкцій особистості, психологічного забезпечення професійного здоров'я. У 2006 р. за редакцією Г. С. Нікіфорова було видано перший навчальний посібник «Психологія професійного здоров'я», де розглянуто теоретичні, методологічні і практичні питання з галузі психології професійного здоров'я [6].

Вагомий внесок у дослідження проблеми професійного здоров'я зробили й такі російські вчені, як В. О. Бодров, С. Ф. Гончаров, С. О. Дружилов, О. І. Жданов, Л. М. Мітіна, В. А. Піскунов, В. О. Пономаренко, О. М. Разумов, К. В. Судаков, В. Ю. Щебланов та інші. Проблема професійного здоров'я у працях цих учених розкривається разом з категоріями «професійна придатність» (В. О. Бодров), «індивідуальний ресурс професійного розвитку» (С. О. Дружилов), «професійне довголіття» (Л. М. Мітіна), «антистресова технологія» (О. І. Жданов).

Російськими вченими виконано ряд дисертаційних досліджень у межах зазначеної проблеми.

Зокрема, докторська дисертація А. Г. Маклакова (1996 р.) присвячена психологічному забезпеченню професійного здоров'я військовослужбовців. Науковцем доведено взаємозв'язок психологічних особливостей особистості та стану здоров'я, виявлено особистісні якості військовослужбовців, що впливають на ефективність військово-професійної адаптації та збереження професійного здоров'я (рівень нервово-психічної стійкості, самооцінки, конфліктності, досвіду спілкування, соціальної підтримки, ступеня орієнтації на норми поведінки і вимоги колективу), сформульовано концепцію особистісного адаптаційного потенціалу, принципи психологічного забезпечення професійного здоров'я військовослужбовців [7]. Дослідження Р. А. Березовської (2001 р.) розкриває проблему ставлення менеджерів до свого здоров'я як до фактора професійної діяльності. У дисертаційній роботі авторкою визначено не тільки загальні закономірності ставлення менеджерів до здоров'я, а й специфічні особливості ставлення залежно від віку, статі, посадового статусу менеджерів. А в докторській дисертації С. М. Шингаєва (2014 р.) обґрунтовано та розроблено концепцію психологічного забезпечення професійного здоров'я менеджерів. Вивченню особливостей професійного здоров'я менеджерів залежно від використовуваних ними стилів гумору та емоційних патернів реагування на нього присвячене дисертаційне дослідження А. Г. Буєнок (2014 р.). Дисертаційне дослідження Н. О. Герьянської (2010 р.) присвячене професійно-особистісному здоров'ю вчителів у процесі підвищення кваліфікації у закладах додаткової професійної освіти. У роботі науково обґрунтовано, розроблено і впроваджено педагогічну модель вдосконалення професійно-особистісного здоров'я вчителя. Ця модель включає в себе здоров'язберігаючі принципи та умови організації освітнього процесу, систему здоров'язберігаючих педагогічних технологій і програм, моніторинг професійно-особистісного здоров'я і здоров'язбережувальної компетентності. Метою дисертаційного дослідження Г. Г. Вербини (2011 р.) стала розробка і теоретико-емпіричне обґрунтування психолого-акмеологічної концепції розвитку професійного здоров'я спеціаліста. Вчена визначила психолого-акмеологічні закономірності, механізми, технології, умови і чинники, а також шляхи оптимізації процесу розвитку професійного здоров'я спеціаліста [8].

Узагальнюючи наукові дослідження із зазначеної проблематики, С. М. Шингаєв дає перелік основних дослідницьких проблем і за-

вдань, які входять у сферу наукових інтересів психології професійного здоров'я: визначення базисних понять психології професійного здоров'я, насамперед поняття «професійне здоров'я», систематизація його критеріїв і показників; методи діагностики, оцінки і самооцінки професійного здоров'я; вивчення психологічних чинників професійного здоров'я; психологічне забезпечення професійного здоров'я (професійне самовизначення, підготовка, адаптація, надійність і безпека, довголіття); стрес у професійній діяльності; професійне/емоційне вигорання та його профілактика; професійні шкідливості/захворювання/ризиків і професійне здоров'я; корекція професійної психоемоційної напруженості, профілактика професійних постстресових розладів; методологічні основи психологічного прогнозування професійного здоров'я; формування, збереження і зміцнення професійного здоров'я; моральність фахівця у контексті професійного здоров'я [5].

Розробка психологічних аспектів професійного здоров'я в українській психологічній науці пов'язана з іменами таких учених, як Л. М. Балабанова, В. В. Грандт, Т. М. Дзюба, А. Б. Земба, Т. М. Майтак, Г. М. Мешко, О. І. Мешко, І. В. Чеботарьова та ін. Зокрема, у роботах В. В. Грандт запропоновано теоретичну модель копінг-ресурсів професійного здоров'я фахівців екстрених служб. Ученою виділено структурні компоненти професійного здоров'я особистості (соматопсихічне, соціально-психологічне та морально-етичне), конкретизовано чотири групи факторів (фізичні, психологічні, соціальні та духовні). Базовими умовами збереження і відновлення професійного здоров'я фахівців екстрених служб, за В. В. Грандт, є інтернальні (фізичні, соціально-психологічні і духовні) та екстернальні (соціальні і матеріальні) копінг-ресурси [9].

Дослідження А. Б. Земби присвячене визначенню особливостей професійного здоров'я управлінців з різними стилями керівництва. Отримані результати дали змогу авторові констатувати наявність підвищеної емоційності управлінців із директивним і ліберальним стилем управління, що дає змогу прогнозувати їхню поведінку в разі дії стрес-факторів [10].

Через призму професійних криз розглядає проблему професійного здоров'я Т. М. Дзюба. В її роботах показано, що внутрішня картина професійного здоров'я суттєво змінюється під впливом криз професійного розвитку особистості, які виявляються емоційною спустошеністю, цинічною оцінкою праці та її результатів, нестачею відчуття особистих досягнень у професійній сфері [11].

Що стосується професійного здоров'я правоохоронців, то частіше за все цей феномен розглядається науковцями або з точки зору його складових [12], або опосередковано, через дослідження таких явищ, як професійний стрес та інші емоційні стани у діяльності правоохоронців, їх вплив на здоров'я (С. П. Бочарова, С. О. Ларіонов, І. Ю. Кобозєв, Д. Ю. Кузнєцов, О. Ю. Сальникова, О. В. Тімченко, С. І. Яковенко та ін.), професійна деформація та вигорання особистості правоохоронців (О. М. Бандурка, Ю. В. Александров, С. П. Безсонов, С. Є. Борисова, О. В. Землянська, І. В. Клименко, Л. М. Леженіна, З. Р. Кісіль, С. В. Ковальчишина, В. С. Медведєв та ін.), професійна адаптація працівників (О. О. Добровольська, О. О. Вертягіна, О. В. Петленко, О. В. Старікова, І. М. Хмиров), психологія професійної безпеки (І. В. Воробйова, І. С. Лежух, В. О. Лефтеров, І. І. Пацакула, Н. Д. Потапчук, І. І. Приходько та ін.), професійна надійність, життєстійкість, працездатність (Л. М. Балабанова, О. О. Євдокімова, С. Ю. Лебедева, П. В. Макаренко, Н. Е. Мілоравова, Н. Ю. Юр'єва та ін.). Проблема оцінки та збереження професійного здоров'я правоохоронця «звучить» і в межах вирішення питань професійного психологічного відбору, встановлення професійної придатності (В. І. Барко, Ю. Б. Ірхін, С. М. Ірхіна, С. І. Корсун, М. І. Мягких, Ю. Є. Скалінта, А. І. Черкашин та ін.), психопрофілактичної та психокорекційної роботи в ОВС (І. О. Віденєєв, А. О. Мініна, Г. В. Попова, І. М. Слюсар та ін.), професійно-психологічної підготовки правоохоронців (С. П. Гіренко, Н. Г. Іванова, Д. О. Олександров, В. І. Осьодло, О. Д. Сафін, О. І. Федоренко та ін.).

Низка досліджень присвячена проблемам збереження окремих складових професійного здоров'я правоохоронців, насамперед психічного та психосоматичного (Л. М. Балабанова (спільно з автором цієї статті) [12], Л. А. Перелігіна, Є. М. Потапчук, Г. В. Чухраєва,

О. С. Яцків та ін.). Велике значення мають роботи з формування мотивації до збереження здоров'я працівниками ОВС (В. І. Барко; Д. М. Супрун [13]), дослідження ставлення до здоров'я (Д. С. Корнілова, Ю. І. Петрова; дослідження автора [14]), психологічного забезпечення психічного та фізичного здоров'я (М. С. Корольчук, В. М. Крайнюк та ін.).

Підсумовуючи наукові доробки в галузі психології професійного здоров'я, можна зазначити, що професійне здоров'я правоохоронців як цілісне, системне явище ще не стало предметом комплексного фундаментального/прикладного психологічного дослідження. Потребує свого вирішення питання категоризації поняття «професійне здоров'я правоохоронця», визначення його структурних компонентів, показників та критеріїв, психологічних механізмів та умов розвитку, розробки алгоритму оцінки та прогнозу. Пріоритетними напрямками наукових досліджень та їх практичного застосування у галузі професійного здоров'я правоохоронців повинні стати: підвищення компетентності в галузі здоров'я, вироблення навичок здорової поведінки, формування мотивації та звички до здорового способу життя, укріплення потенціалу професійного здоров'я правоохоронця, його резервних можливостей, формування індивідуальної відповідальності людини за власне здоров'я. Вирішення цих питань є можливим за умови створення цілісної концепції психологічного забезпечення професійного здоров'я правоохоронців.

Висновки. Результати проведеного дослідження показали, що професійне здоров'я правоохоронців ще не стало предметом комплексного психологічного наукового дослідження, незважаючи на велику актуальність зазначеної проблеми. Отже, перспективою подальшої розвідки в цьому напрямі є обґрунтування і розробка цілісної психологічної концепції збереження, розвитку та зміцнення професійного здоров'я правоохоронців.

Список використаних джерел

1. Березовская Р. А. Психология профессионального здоровья за рубежом: современное состояние и перспективы развития [Электронный ресурс] / Березовская Р. А. // Психологические исследования. – 2012. – Т. 5, № 26. – Режим доступа URL: <http://psystudy.ru/index.php/num/2012v5n26/761-berezovskaya26>.
2. Cox T. Occupational health psychology / Tom Cox, Einar Baldursson, Eusebio Rial-Gonzalez // Work & Stress. – 2000 – Vol. 14, No. 2. – Pp. 101–104.
3. Barnes-Farrell J. History of OHP and education of OHP professionals in the United States / J. Barnes-Farrell // Occupational health psychology : Key papers of the European Academy of Occupational Health Psychology / eds.: S. McIntyre, J. Houdmont. – Maia, Portugal : ISMAI Publishers, 2006. – Vol. 7. – Pp. 425–426.
4. Occupational health psychology: from preventive medicine to psychologically healthy workplaces / M. Macik-Frey, James Quick, J. D. Quick, D. L. Nelson // Handbook of managerial behavior and occupational health / eds.: A.-S. G. Antoniou, C. L. Cooper, G. P. Chrousos and others. – Cheltenham : Edward Elgar, 2009. – Pp. 3–20.
5. Шингаев С. М. Развитие представлений о психологии профессионального здоровья в России [Электронный ресурс] / Шингаев С. М. // [Современные научные достижения : конференция. – 2013]. – Режим доступа: http://www.rusnauka.com/4_SND_2013/Psihologia/10_125989.doc.htm.

6. Психология профессионального здоровья : учеб. пособие / [Г. С. Никифоров, А. Г. Маклаков, В. И. Шостак и др.] ; под ред. Г. С. Никифорова. – СПб. : Речь, 2006. – 480 с. – (Соврем. учеб.).
7. Маклаков А. Г. Основы психологического обеспечения профессионального здоровья военнослужащих : автореф. дис. ... д-ра психол. наук : 19.00.03 / Маклаков Анатолий Геннадьевич. – СПб., 1996. – 37 с.
8. Вербина Г. Г. Психолого-акмеологическая концепция развития профессионального здоровья специалиста : автореф. дис. ... д-ра психол. наук : 19.00.13 / Вербина Галина Георгиевна. – Тамбов, 2011. – 53 с.
9. Грандт В. В. Копінг-ресурси як чинник збереження професійного здоров'я особистості : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.01 / Грандт Вікторія Вікторівна. – Київ, 2012. – 20 с.
10. Земба А. Б. Стиль керівництва та професійне здоров'я управлінців / Алла Богданівна Земба // Психологічні перспективи. – 2012. – Вип. 13. – С. 145–151.
11. Дзюба Т. М. Вплив кризових станів на суб'єктивну оцінку внутрішньої картини професійного здоров'я особистості / Т. М. Дзюба // Актуальні питання сучасної психіатрії, наркології та неврології : зб. тез доп. наук.-практ. конф. за участю міжнар. спеціалістів / за заг. ред. В. І. Пономарьова. – Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2015. – С. 8–10.
13. Супрун Д. М. Розвиток мотивації збереження здоров'я у працівників органів внутрішніх справ / Д. М. Супрун // Юридична психологія та педагогіка. – 2011. – № 1. – С. 220–229.
14. Жданова І. В. Соціально-психологічні установки працівників ОВС щодо здоров'я / І. В. Жданова // Вісник Національного університету оборони України. – 2011. – Вип. 4 (23). – С. 123–126.
15. Bakker A. B. Positive Occupational Health Psychology / Arnold B. Bakker and Daantje Derks // Occupational health psychology / eds.: S. Leka, J. Houdmont. – Oxford : Wiley-Blackwell, 2010. – Pp. 194–224.

Надійшла до редколегії 10.11.2015

ЖДАНОВА И.В. ПРОФЕССИОНАЛЬНОЕ ЗДОРОВЬЕ ПРАВООХРАНИТЕЛЕЙ КАК ПРЕДМЕТ ПСИХОЛОГИЧЕСКОГО ИССЛЕДОВАНИЯ

Сделан теоретический анализ профессионального здоровья правоохранителей как предмета психологического исследования. Раскрыта сущность психологии профессионального здоровья, определены её основные методологические подходы, цели, задачи и перспективы развития. Показано, что профессиональное здоровье правоохранителей изучается фрагментарно, косвенно, через его составляющие и отдельные психологические аспекты. Доказано, что существует насущная потребность в разработке психологической концепции сохранения и укрепления профессионального здоровья правоохранителей.

Ключевые слова: *здоровье, психология здоровья, профессиональное здоровье, профессиональная деятельность, правоохранители.*

ZHDANOVA I. V. PROFESSIONAL HEALTH OF LAW ENFORCEMENT OFFICERS AS THE OBJECT OF PSYCHOLOGICAL RESEARCH

Based on the analysis of foreign and domestic literature the author has revealed the essence of psychology of professional health as an interdisciplinary scientific and practical discipline, singled out basic methodological approaches to the study of professional health (European, American, Russian); defined the objective and characterized the main tasks and research problems and perspectives of development of the stated scientific direction. The author has presented a tendency to transfer of emphasis from problem-oriented matters of professional activity on studying the sources of subjective well-being of a man in the workplace (positive psychology of professional health). The results of developing the issue of professional health in Ukrainian psychological school have been provided.

Actuality of scientific development of the problem of professional health of law enforcement officers has been grounded. It is presented that this problem has not yet become the object of complex psychological scientific research and is studied fragmentary, indirectly through components (mental, psychosomatic, social, physical health) and some psychological aspects (professional stress, professional reliability, resilience, professional burnout, deformation of personality). It is proved that there is an urgent need to develop a coherent psychological concept of preserving, strengthening and development of professional health of law enforcement officers. The main scientific and practical tasks within the elaboration of the stated concept have been determined.

Keywords: *health, health psychology, occupational health, professional activity, law enforcement officers.*